

VÝSLEDKY
ON-LINE MAPOVÁNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ
NA ŠKOLÁCH VE STŘEDOČESKÉM KRAJI

ve školním roce 2019/2020

Zpracovala: Ing. Pavla Hemerková

Kontakt: hmerkova@kr-s.cz, tel.: 257 280 314

Měsíc a rok vydání: březen 2021

Obsah

ÚVOD	3
1. STATISTIKA NÁVRATNOSTI VÝKAZŮ	4
2. VYHODNOCENÍ ODPOVĚDÍ	5
2.1 Škola a její preventivní program	5
2.2 Školní metodik prevence	8
2.3 Specifická prevence obsažená ve školním vzdělávacím programu	12
2.4 Specifická prevence realizovaná v samostatných preventivních aktivitách a programech .	13
2.5 Práce s dalšími cílovými skupinami – pedagogičtí pracovníci školy	16
2.6 Práce s dalšími cílovými skupinami – rodiče a ostatní	17
2.7 Výskyt rizikového chování	18
2.8 Vyhodnocení (evaluace) preventivních aktivit školy	19
3. ZÁVĚR	23

ÚVOD

Dokument obsahuje výsledky on-line mapování prevence rizikového chování dětí a mládeže na školách ve Středočeském kraji za školní rok 2019/2020.

Mapování prevence rizikového chování ve školním roce 2019/2020 proběhlo prostřednictvím on-line **Systému evidence preventivních aktivit ve školách** (dále SEPA), který je k dispozici na adrese www.preventivni-aktivity.cz. Termín pro vyplnění výkazu za školní rok 2019/2020 byl stanoven do 31. 10. 2020.

Systém SEPA ve školách byl vytvořen pro pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni (VYNSPI2) a je zaváděn do praxe Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání, resp. od 1.1.2020 Národním pedagogickým institutem České republiky¹. Vychází z koncepce preventivního programu školy a je jednotný pro všechny školy v České republice. Data jsou jednotná, statisticky vyhodnotitelná.

SEPA má napomoci ke snazšímu zaznamenávání informací o všech aktivitách v oblasti primární prevence na základních a středních školách, které se stávají podkladem pro spolupráci s oblastními metodiky prevence na pracovištích Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje, Kolín, Jaselská 826. Získané informace za jednotlivé školní roky jsou **východiskem pro koncepční materiály** krajů, v celorepublikovém měřítku pro Národní strategii rizikového chování dětí a mládeže v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Praktické využití mají výstupy z výkazů při plánování aktivit z oblasti primární prevence hrazených z rozpočtu Středočeského kraje, např. na jaké oblasti ve vzdělávání pedagogů a žáků se zaměřit, jakým projevům rizikového chování věnovat větší pozornost. V neposlední řadě poskytují obraz o finančním zabezpečení dané problematiky (odměňování školních metodiků prevence, zdroje financování). Zvláštní pozornost si zaslouží podněty školních metodiků prevence (co je trápí, co naopak funguje). Dlouhodobým monitorováním výskytu rizikového chování lze jednotlivé rizikové jevy sledovat v čase a získat tak pohled na problematiku v širším kontextu. Informace uvedené v dotazníku zůstávají anonymní.

Výkaz preventivních aktivit školy nenahrazuje evaluaci preventivního programu školy, kterou školy tvoří jako součást svých výročních zpráv.

Výkaz pro školní rok 2019/2020 se skládal z osmi částí:

1. část: Škola a její preventivní program
2. část: Školní metodik prevence
3. část: Specifická prevence obsažená ve školním vzdělávacím programu

¹ Národní pedagogický institut České republiky (zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, ostatní příspěvková organizace přímo řízená MŠMT) vznikl k 1.1.2020 sloučením Národního ústavu pro vzdělávání a Národního institutu pro další vzdělávání.

4. část: Specifická prevence realizovaná v samostatných preventivních aktivitách a programech
5. část: Práce s dalšími cílovými skupinami – pedagogičtí pracovníci školy
6. část: Práce s dalšími cílovými skupinami – rodiče a ostatní
7. část: Výskyt rizikového chování
8. část: Vyhodnocení (evaluace) preventivních aktivit školy

Poděkování patří ředitelům, pedagogům, školním metodikům prevence, výchovným poradcům, jedním slovem všem, kteří se zúčastnili on-line hodnocení primární prevence, za jejich čas a podnětné připomínky.

Poděkování patří také všem oblastním metodikům prevence z Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje, Kolín, Jaselská 826, kteří poskytovali školám metodickou podporu.

1. STATISTIKA NÁVRATNOSTI VÝKAZŮ

Za školní rok 2019/2020 bylo ve Středočeském kraji vyplněno celkem **420 výkazů škol**, což představuje meziroční nárůst o 35 škol. **Celková návratnost výkazů v rámci Středočeského kraje činila 62 %**, což je o 5 % lepší výsledek než ve školním roce 2018/2019. V celorepublikovém srovnání se Středočeský kraj zařadil na 3. místo, za Moravskoslezský kraj (uzavřených výkazů 79 %) a Zlínský kraj (uzavřených výkazů 75 %).

Dle evidence SEPA mělo ve školním roce 2019/2020 celkem 87 % středočeských škol v SEPA založený účet. Velmi dobře spolupracovaly školy v okresech Benešov, Kutná Hora a Kolín, kde měly všechny školy založený účet a rovněž návratnost výkazů byla rovna nebo vyšší než 70 %.

V okresech Nymburk (+15 škol) a Beroun (+ 9 škol) došlo meziročně k největšímu nárůstu nově založených účtů v SEPA. V okrese Nymburk se meziroční návratnost výkazů zvýšila o 24,7 %, v berounském okrese o 13,2 %. Také v okresech Příbram, Kutná Hora a Rakovník byl meziroční nárůst, i když ne tak markantní.

Tabulka č. 1 Meziroční srovnání vyplněných výkazů v SEPA za školní roky 2018/2019 a 2019/2020

okres	Počet škol s vyplněným výkazem (celkem škol v okrese)		Návratnost výkazů v okresech		podíl škol s registrací v SEPA z celkového počtu škol v okrese	
	2018/2019	2019/2020	2018/2019	2019/2020	2018/2019	2019/2020
Benešov	43 (49)	47 (49)	87,75 %	95,92 %	100,0 %	100 %
Beroun	35 (63)	44 (64)	55,55 %	68,75 %	87,3 %	96,88 %
Kladno	39 (88)	37 (88)	44,32 %	42,00 %	79,5 %	86,36 %
Kolín	40 (54)	39 (55)	74,07 %	70,91 %	100 %	100 %
Kutná Hora	29 (42)	31 (42)	69,05 %	73,81 %	100 %	100 %
Mělník	47 (68)	47 (68)	69,12 %	69,12 %	100 %	100 %
Mladá Boleslav	20 (60)	22 (60)	33,33 %	36,67 %	71,70 %	80 %
Nymburk	25 (58)	40 (59)	43,10 %	67,80 %	69,00 %	91,50 %
Praha – východ a západ	38 (75)	38 (82)	50,67 %	46,34 %	77,33 %	87,80 %
Příbram	46 (76)	50 (74)	60,52 %	67,57 %	89,50 %	100 %
Rakovník	23 (36)	25 (37)	63,89 %	67,57 %	100 %	100 %
Celkem Stř. kraj	385 (674)	420 (678)	57,12 %	61,95 %		

2. VYHODNOCENÍ ODPOVĚDÍ

2.1 Škola a její preventivní program

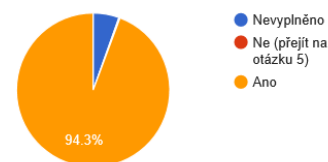
První část výkazu se týkala preventivního programu školy. Preventivní program je konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání žáků a studentů ke zdravému životnímu stylu, který patří mezi základní systémové prvky v realizaci preventivních aktivit. Celkem 94,29 % zúčastněných škol mělo ve školním roce 2019/2020 vytvořený vlastní písemný preventivní program. Hodnota je srovnatelná s předchozím školním rokem.

Tabulka č. 2 Preventivní program školy

Část 1: Škola a její preventivní program

Má vaše škola písemně vytvořený vlastní preventivní program školy?

Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	23	5.48 %
Ne (přejít na otázku 5)	1	0.24 %
Ano	396	94.29 %

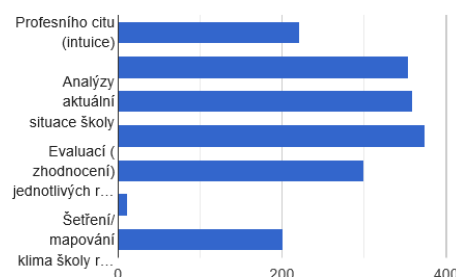

V dotazníkovém šetření, které umožňovalo více odpovědí, uvedlo 89,05 % respondentů, že preventivní program vytváří sledováním výskytu rizikového chování ve škole, 85,48 % na základě analýzy aktuální situace školy, 84,52 % na základě diskusí s vedením školy a učitelským sborem. Celkem 71,43 % zúčastněných škol se rozhodovalo na základě evaluace (zhodnocení) jednotlivých realizovaných aktivit v uplynulém školním roce, 52,86 % škol se řídilo profesním citem (intuicí) a 47,86 % škol provádělo šetření/mapování klima školy. Specifické rizikové faktory nebyly identifikovány u 2/3 škol. Jedna třetina škol identifikovala při přípravě preventivního programu školy nějaké rizikové faktory.

Tabulka č. 3 Východiska preventivního programu školy

Na základě čeho je preventivní program školy vypracováván?

Odpověď	Počet	Procenta
Profesního citu (intuice)	222	52.86 %
Diskusí s vedením školy a učitelským sborem	355	84.52 %
Analýzy aktuální situace školy	359	85.48 %
Sledování výskytu rizikového chování na škole v uplynulém školním roce	374	89.05 %
Evaluaci (zhodnocení) jednotlivých realizovaných aktivit v uplynulém školním roce	300	71.43 %
Jiné (prosím doplňte)	12	2.86 %
Šetření/mapování klima školy realizovaného v uplynulém školním roce	201	47.86 %

* Tato otázka umožňuje vybrat více odpovědí.

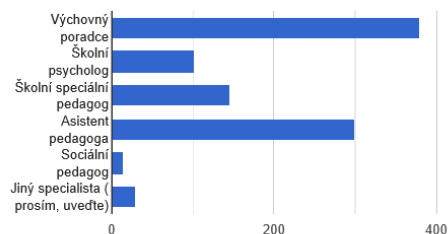
Podobně jako v předchozím školním roce většina škol (80 %) uvedla, že si v preventivních programech stanovuje konkrétní, měřitelné, dosažitelné a časově ohraničené cíle.

Kromě školního metodika prevence působili ve školách další specialisté, jak je uvedeno v tabulce a grafu č. 4. Početně největší zastoupení měli výchovní poradci (90,48 %) a asistenti pedagoga (71,43 %). Přímo ve škole byl školní psycholog k dispozici ve 24,29 % škol.

Tabulka č. 4 Specialisté působící ve škole

Jací další specialisté, mimo školního metodika prevence, působí přímo na vaší škole:

Odpověď	Počet	Procenta
Výchovný poradce	380	90.48 %
Školní psycholog	102	24.29 %
Školní speciální pedagog	146	34.76 %
Asistent pedagoga	300	71.43 %
Sociální pedagog	15	3.57 %
Jiný specialista (prosím, uveďte)	30	7.14 %

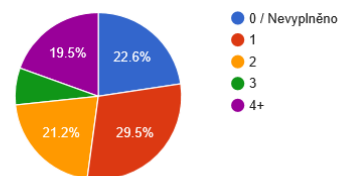
* Tato otázka umožňuje vybrat více odpovědí.

Počet vyučovacích hodin za měsíc v jedné třídě věnovaných třídnickým hodinám je uveden v tabulce č. 5. Celkem 22,62 % škol třídnické hodiny ve školním roce 2019/2020 buď nedělalo, nebo na otázku neodpovědělo. Meziročně nedošlo k výrazným změnám.

Tabulka č. 5 Počet třídnických hodin ve škole za měsíc pro jednu třídu

Kolik vyučovacích hodin je za měsíc věnováno třídnickým hodinám v jedné třídě (průměrně za celou školu)?

Odpověď	Počet	Procenta
0 / Nevyplněno	95	22.62 %
1	124	29.52 %
2	89	21.19 %
3	30	7.14 %
4+	82	19.52 %

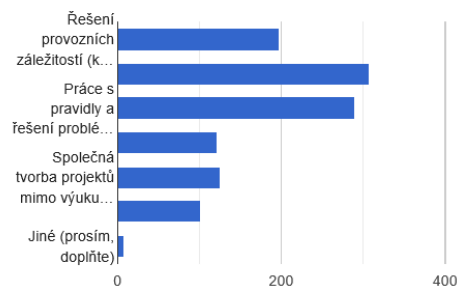

Celkem 73,33 % respondentů se v třídnických hodinách věnovalo práci se vztahy ve třídě, u 69,05 % škol to byla práce s pravidly a řešení problémů třídy (otevírání důležitých témat pro třídu, vyjasňování pravidel chování, péče o individuální spokojenost žáků), 46,90 % respondentů se věnovalo řešení provozních záležitostí (kontrola omluvenek, sdělování informací ze strany školy), 28,81 % cílenému rozvoji dovedností žáků (techniky na trénink komunikace, spolupráce, seberegulace apod.), celkem 30,00 % společné tvorbě projektů mimo výuku a 24,05 % aktivitám a programům specifické prevence pro různé typy rizikového chování. V meziročním srovnání byly v aktivitách třídnických hodin zanedbatelné rozdíly, nicméně u programů specifické prevence byl zaznamenán meziroční nárůst o 2,75 %.

Tabulka č. 6 Převažující témata v třídnických hodinách

Jaká témata převažují při třídnických hodinách na vaší škole?

Odpověď	Počet	Procenta
Řešení provozních záležitostí (kontrola omluvenek, sdělování informací ze strany školy)	197	46.9 %
Práce se vztahy ve třídě (otevřená diskuse o vztazích, řešení problémů mezi žáky)	308	73.33 %
Práce s pravidly a řešení problémů třídy (otevírání témat důležitých pro třídu, vyjasňování pravidel chování, péče o individuální spokojenost žáků)	290	69.05 %
Cílený rozvoj dovedností žáků (techniky na trénink komunikace, spolupráce, seberegulace apod.)	121	28.81 %
Společná tvorba projektů mimo výuku (příprava různých vystoupení třídy, plánování společných činností mimo školu, výzdoba třídy/školy)	126	30 %
Aktivity a programy specifické prevence pro různé typy rizikového chování	101	24.05 %
Jiné (prosím, doplňte)	8	1.9 %

* Tato otázka umožňuje vybrat více odpovědí.

2.2 Školní metodik prevence

Cílem druhé části výkazu bylo zmapovat osobnost školního metodika prevence - jak dlouho zastává tuto pozici, jeho další funkce ve škole, průběžné vzdělávání, absolvování akreditovaného studia k výkonu specializačních činností pro školní metodiky prevence podle § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, v platném znění, rozsah odborné supervize.

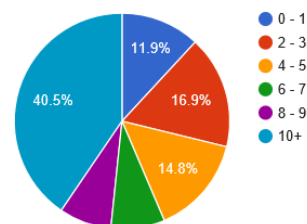
Počet let ve funkci školního metodika prevence je uveden v následující tabulce. Z výkazů vyplynulo, že celkem 40,48 % respondentů zastávalo funkci školního metodika prevence déle než 10 let. Na druhou stranu 11,90 % školních metodiků prevence bylo ve funkci nováčky, tedy 0-1 rok, a patrně se v problematice teprve začínali orientovat. Meziroční struktura se nezměnila.

Tabulka č. 7 Počet let ve funkci školního metodika prevence

Část 2: Školní metodik prevence

Kolik let celkem Vy osobně vykonáváte funkci školního metodika prevence?

Odpověď	Počet	Procenta
0 - 1	50	11.9 %
2 - 3	71	16.9 %
4 - 5	62	14.76 %
6 - 7	34	8.1 %
8 - 9	33	7.86 %
10+	170	40.48 %

* Některé školy mohou mít více školních metodiků prevence a tedy pokrýt i více odpovědí.

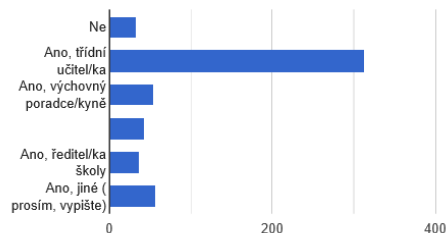
Výsledky on-line mapování prevence rizikového chování na školách ve Středočeském kraji 2019/2020

Funkce školního metodika prevence byla kumulovaná s dalšími funkcemi ve škole. Celkem 74,76 % školních metodiků prevence bylo současně třídními učiteli, 12,86 % školních metodiků zastávalo současně funkci výchovného poradce. Meziročně byly zaznamenány jen minimální rozdíly. Kumulace funkcí klade zvýšené nároky na čas, který těmto funkcím věnují.

Tabulka č. 8 Kumulované funkce školního metodika prevence

Zastáváte Vy osobně na vaší škole, mimo školního metodika prevence, také nějaké další funkce?

Odpověď	Počet	Procenta
Ne	33	7.86 %
Ano, třídní učitel/ka	314	74.76 %
Ano, výchovný poradce/kyně	54	12.86 %
Ano, zástupce/kyně ředitele/ky školy	43	10.24 %
Ano, ředitel/ka školy	38	9.05 %
Ano, jiné (prosím, vypište)	57	13.57 %

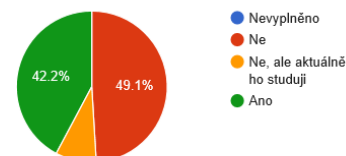
* Tato otázka umožňuje vybrat více odpovědí.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že celkem 49,29 % (meziroční pokles o 7,49 %) školních metodiků prevence ve školním roce 2019/2020 nemělo ukončené akreditované studium k výkonu specializačních činností pro školní metodiky prevence podle § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, v platném znění (dále specializační studium). Celkem 42,38 % (meziroční nárůst o 1,86 %) školních metodiků prevence mělo ukončené specializační studium a 8,81 % (meziroční nárůst o 1,28 %) respondentů aktuálně studovalo. Z výsledků se dá usuzovat, že část školních metodiků prevence začala ve školním roce 2019/2020 studovat specializační studium a počet metodiků prevence s ukončeným specializačním studiem meziročně vzrostl o 7,49 %. Tento trend pokračuje od roku 2018 a je jednoznačně pozitivní.

Tabulka č. 9 Počet školních metodiků prevence s ukončeným specializačním studiem

Máte ukončené akreditované studium k výkonu specializovaných činností pro školní metodiky prevence podle § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb.?

Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	0	0 %
Ne	207	49.29 %
Ne, ale aktuálně ho studuji	37	8.81 %
Ano	178	42.38 %

* Některé školy mohou mít více školních metodiků prevence a tedy pokrýt i více odpovědí.

Celkem 70,96 % (nárůst o 5,24 %) respondentů dostávalo za výkon funkce školního metodika prevence finanční ohodnocení, z toho 44,29 % (nárůst o 3,25 %) formou příplatku podle Zákoníku práce ve výši 1000 – 2000 Kč měsíčně a 26,67 % dostávalo finanční odměnu jinou formou. Celkem 28,33 % respondentů žádnou odměnu za vykonávanou funkci školního metodika prevence nedostalo. V meziročním srovnání se projevil nárůst finančního ohodnocení formou příplatku podle Zákoníku práce, který koreluje s nárůstem školních metodiků prevence

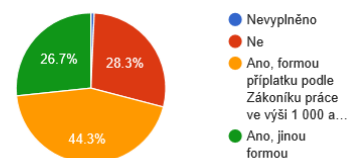
Výsledky on-line mapování prevence rizikového chování na školách ve Středočeském kraji 2019/2020

s ukončeným specializačním studiem. Jinými slovy kvalifikovaný školní metodik prevence má nárok na odměnu za tuto funkci ze zákona (Zákoník práce).

Tabulka č. 10 Finanční ohodnocení školních metodiků prevence

Poskytuje Vám škola za výkon funkce školního metodika prevence nějaké finanční ohodnocení?

Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	3	0.71 %
Ne	119	28.33 %
Ano, formou příplatku podle Zákoníku práce ve výši 1 000 až 2 000 Kč měsíčně	186	44.29 %
Ano, jinou formou	112	26.67 %

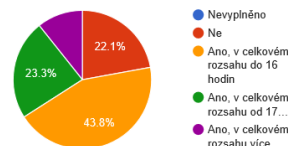

Celkem 77,85 % školních metodiků prevence se průběžně vzdělávalo, tj. absolvovalo v posledních třech letech nějaké akreditované vzdělávací kurzy, semináře, konference či výcviky k tématu primární prevence rizikového chování (kromě specializačního studia). Meziročně se tato hodnota nezměnila.

Tabulka č. 11 Průběžné vzdělávání školních metodiků prevence

Absolvoval/a jste v posledních třech letech nějaké akreditované vzdělávací kurzy, semináře, konference či výcviky k tématu primární prevence rizikového chování (kromě specializačního studia)?

Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	0	0 %
Ne	93	22.14 %
Ano, v celkovém rozsahu do 16 hodin	184	43.81 %
Ano, v celkovém rozsahu od 17 do 40 hodin	98	23.33 %
Ano, v celkovém rozsahu více než 41 hodin	45	10.71 %

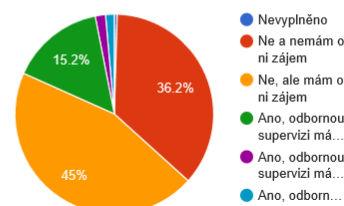

Celkem 81,19 % školních metodiků prevence nemělo externí odbornou supervizi, z toho 45 % by o ni měla zájem. Zájem škol o odbornou supervizi přetrvává z minulého sledovaného období a bude to oblast zájmu kraje při plánování jeho aktivit hrazených z krajského rozpočtu.

Tabulka č. 12 Odborná supervize

Máte jako školní metodik prevence externí odbornou supervizi?

Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	2	0.48 %
Ne a nemám o ni zájem	152	36.19 %
Ne, ale mám o ni zájem	189	45 %
Ano, odbornou supervizi mám 1-2x ročně	64	15.24 %
Ano, odbornou supervizi mám 3-4x ročně	7	1.67 %
Ano, odbornou supervizi mám více než 4x ročně	6	1.43 %

Dle odpovědí respondentů se pedagogové ve školním roce 2019/2020 vzdělávali v různých oblastech prevence rizikového chování. Nejčastěji to bylo v řešení konfliktních situací mezi žáky a mezi žákem a učitelem, v bezpečnosti na internetu, v problematice legislativy, prevenci šikany a kyberšikany, v oblasti specifických poruch chování. Někteří pedagogové se zúčastnili individuálních seminářů, nebo byly proškoleny celé pedagogické sbory, dále uváděli účast na odborných konferencích zaměřených na problematiku rizikového chování. Konferenci primární prevence na téma „Zažít prevenci“ každoročně organizuje Odbor školství Krajského úřadu Středočeského kraje ve své budově. Konference má formu interaktivních workshopů, náklady jsou hrazeny z rozpočtu kraje, a tedy pro účastníky ze Středočeského kraje bez účastnického poplatku.

V oblasti vzdělávání pedagogů se ze strany respondentů opakovaně objevily požadavky na zajištění supervize a sdílení příkladů dobré praxe, systematické zavádění třídnických hodin se zaměřením na primární prevenci, zajištění specializačního studia pro školní metodiky prevence a přání mít ucelený metodický materiál, který souhrnně specifikuje činnosti metodika prevence včetně vedení povinné dokumentace školního metodika prevence.

Středočeský kraj zareagoval na tyto požadavky z terénu a podal krajský projekt primární prevence do dotačního řízení MŠMT v roce 2020. Krajský projekt byl podpořen a výsledkem bylo akreditované 6denní školení 40 pedagogů na téma „Podpora třídnických hodin“ se zaměřením na práci se třídou v oblasti primární prevence. Výstupem krajského projektu v roce 2019 bylo vydání dvou metodických materiálů pro školní metodiky prevence „Rukověť školního metodika prevence“ a „Vzorová dokumentace školního metodika prevence včetně úprav ve školním prostředí“. Díky finanční podpoře MŠMT bylo školení i metodické publikace pro pedagogy zcela zdarma. Metodiky jsou ke stažení na webových stránkách Středočeského kraje na adrese <https://www.kr-stredocesky.cz/web/skolstvi/prevence1>.

Ukončené specializační studium školních metodiků prevence je povinným předpokladem k výkonu této funkce, a proto žádosti o příspěvek na specializační studium byly prioritně podpořeny v rámci Výzvy k podání žádosti o příspěvek na realizaci preventivního programu školy/školského zařízení v roce 2020. Výzvu k podání žádosti o příspěvek na realizaci preventivního programu školy/školského vyhláší Středočeský kraj každoročně od roku 2018 a školy a školská zařízení zřizovaná Středočeským krajem mohou aktivity z oblasti primární prevence hradit z příspěvku, který jim Středočeský kraj poskytuje na základě písemné žádosti za předem definovaných podmínek.

Vzdělávání pedagogů a programy primární prevence pro žáky škol, které nezřizuje Středočeský kraj, bylo možné v roce 2019 a v roce 2020 hradit z Programu pro poskytování dotací z rozpočtu Středočeského kraje ze Středočeského Fondu Prevence, který se vyhláší každoročně.²

² Od 1.1.2020 jsou aktivity z oblasti primární prevence hrazeny z nového dotačního titulu s názvem Středočeský Fond prevence, který je v gesci Odboru bezpečnosti a krizového řízení. Bližší informace k novému dotačnímu fondu

V oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pořádal Středočeský kraj ve spolupráci s Vzdělávacím institutem Středočeského kraje - Institutem pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (VISK) ve školním roce 2019/2020 odborné semináře zaměřené na prevenci rizikového chování, které byly pro pedagogy ze středočeských škol bezplatné. Náklady na školení hradil Středočeský kraj ze svého rozpočtu z kapitoly školství. Nabídka vzdělávacích seminářů na aktuální školní rok se zveřejňuje na webových stránkách Středočeského kraje <https://www.kr-stredocesky.cz/web/skolstvi/prevence1>. Ve školním roce 2019/2020 se celkem uskutečnilo 40 seminářů/webinářů pro pedagogické pracovníky ze středočeských škol. Z výše uvedeného počtu bylo 18 seminářů (z toho 14 webinářů) pro individuální účastníky a 22 seminářů na zakázku jednotlivých škol pro jejich pedagogické sbory.

2.3 Specifická prevence obsažená ve školním vzdělávacím programu

Obsahem třetí části výkazu preventivních aktivit bylo odhadnout, jaký rozsah specifické prevence byl podle plánu obsažen ve školních vzdělávacích programech pro jednotlivé ročníky.

V obecné rovině lze konstatovat, že ve vzdělávacích programech škol byla zastoupena specifická prevence všech typů rizikového chování, přičemž v rámci výuky se nejvíc času věnovalo prevenci kyberšikany, šikany a projevům agrese, a to napříč všemi ročníky základních i středních škol.

Na prvním stupni základních škol převažovaly kromě výše jmenovaných programy zaměřené na prevenci rizikového chování v dopravě. Na druhém stupni základních škol a na středních školách to byly zejména programy prevence záškoláctví, rasismu a xenofobie, užívání tabáku, alkoholu a dalších návykových látek, rizikového sexuálního chování, nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry) a prevence poruch příjmu potravy. Nejnižší četnost ve vzdělávacích programech škol měly programy prevence působení sekt a extremistických náboženských směrů. Celkový přehled je zpracován v tabulce č. 13.

jsou zveřejněné na webových stránkách Středočeského kraje <https://www.kr-stredocesky.cz/web/odbor-bezpecnostni-reditel/dotace-fondu-prevence>

Výsledky on-line mapování prevence rizikového chování na školách ve Středočeském kraji 2019/2020

Tabulka č. 13 Specifická primární prevence ve školním vzdělávacím programu

Část 3: Specifická prevence obsažená ve školním vzdělávacím programu

Celkový počet tříd

Počet tříd ve školách *	MŠ – dětl...	1. ročník ZŠ	2. ročník ZŠ	3. ročník ZŠ	4. ročník ZŠ	5. ročník ZŠ	6. r. ZŠ / prima	7. r. ZŠ / sekunda	8. r. ZŠ / tercie	9. r. ZŠ / kvarta	10. ročník ZŠ...	1. r. SŠ / kvinta	2. r. SŠ / sexta	3. r. SŠ / septima	4. r. SŠ / oktáva	dělsí...
Počet tříd ve školách *	90	283	287	290	292	291	229	227	224	225	18	103	101	93	74	14

Pokuste se realisticky odhadnout, jaký rozsah specifické prevence je podle plánu obsažen ve školním vzdělávacím programu pro jednotlivé ročníky. Cílem je zmapovat reálný stav na škole, tj. kolik času učitelé věnují specifické prevenci v rámci výuky. Při stanovování rozsahu je vhodná spolupráce s jednotlivými vyučujícími.

Příklad: Velmi často se může aktivita týkat více typů rizikového chování zároveň, v takovém případě čas započítejte jen jednou, a to do toho typu rizikového chování, který danou aktivitu co nejvíce vystihuje. Vyplňte pouze v ročnících, které jsou pro vaši školu relevantní. Zaokrouhlete údaj na celé číslo.

	MŠ – dětl...	1. ročník ZŠ	2. ročník ZŠ	3. ročník ZŠ	4. ročník ZŠ	5. ročník ZŠ	6. r. ZŠ / prima	7. r. ZŠ / sekunda	8. r. ZŠ / tercie	9. r. ZŠ / kvarta	10. ročník ZŠ...	1. r. SŠ / kvinta	2. r. SŠ / sexta	3. r. SŠ / septima	4. r. SŠ / oktáva	dělsí...
Prevence šikany a projevů agrese	4.81	3.99	4.22	5.19	4.83	5.54	6.9	5.27	4.42	4.12	4	4.2	3.18	2.8	2.5	4.07
Prevence kyberšikany	0.59	0.95	1.16	2.07	2.7	3.27	3.56	3.4	3.63	3.45	2.17	3.03	2.35	1.97	1.62	2.14
Prevence záškoláctví	0.64	1.02	1.16	1.31	1.64	1.67	2.36	2.25	2.15	2.22	2.39	2.32	2.15	9.41	1.68	2.29
Prevence rizikových sportů	0.79	0.92	1.03	1.22	1.42	1.52	1.63	1.77	1.69	1.63	2.17	1.2	0.91	0.86	0.76	1.07
Prevence rizikového chování v dopravě	3.3	2.94	3.02	3.34	3.71	3.25	2.6	2.72	2.68	2.76	3.22	1.55	1.43	1.88	1.68	1.93
Prevence rasismu a xenofobie	1.26	0.96	0.98	1.18	1.41	1.55	1.93	2.1	2.19	2.28	1.67	2.09	1.94	2.02	1.85	1.64
Prevence působení sekt a extrémistických náboženských směrů	0.07	0.16	0.16	0.24	0.34	0.48	0.97	1.22	1.28	1.57	0.61	1.03	1.08	1.05	0.86	1.36
Prevence rizikového sexuálního chování	0.22	0.39	0.41	0.55	0.74	1.11	1.79	2.22	3.04	3	1.67	1.84	1.44	1.51	0.97	2.21
Prevence užívání tabáku	0.72	0.73	0.91	1.15	1.51	1.79	2.25	2.3	2.45	2.48	2	2.27	2.03	1.92	1.34	2
Prevence užívání alkoholu	0.71	0.68	0.85	0.98	1.36	1.58	2.09	2.22	2.67	2.66	1.83	1.95	1.81	1.78	1.39	1.71
Prevence užívání dalších návykových látek	0.3	0.45	0.51	0.71	1.09	1.3	2.08	2.41	2.75	2.8	1.89	2.12	1.85	1.67	1.36	2.21
Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.)	0.57	0.72	0.9	1.14	1.41	1.66	2.14	2.14	2.26	2.22	2.11	1.55	1.64	1.4	1.05	1.64
Prevence poruch příjmu potravy	0.76	0.58	0.61	0.89	1.03	1.3	1.61	1.87	2.26	1.99	2.28	1.53	1.24	1.18	0.97	1.43
Prevence kriminálního chování	1	0.89	0.79	0.91	1.08	1.35	1.69	1.9	2.14	2.36	2	1.64	1.77	1.86	1.59	1.71

2.4 Specifická prevence realizovaná v samostatných preventivních aktivitách a programech

Ze čtvrté části výkazu vyplynulo, že v rámci specifické prevence realizované v samostatných preventivních aktivitách a programech převažovaly ve školách programy zaměřené na všeobecnou primární prevenci (85,71 %). Selektivní prevence byla zastoupena v 6,74 % programů a indikovaná 1,51 % programů. Poskytovatelem programů byla škola sama (29,87 %) nebo nestátní organizace (28,24 %). Zastoupení měly preventivní programy komerčních subjektů (8,93 %), městské policie (3,96 %), Policie ČR (5,35 %) i Státního zdravotního ústavu (1,38 %). V 67,8 % případů nebyl program certifikovaný, což je přibližně stejná hodnota jako v minulém školním roce. Formou programu byly nejčastěji interaktivní skupinové diskuse, přednášky, zážitkové programy, návčiky dovedností. Převažovala spokojenost školy s realizovaným programem. Programy byly hrazeny z rozpočtu školy (27,48 %), cílovou skupinou (16,86 %), dotacemi z obcí (5,72 %), krajů (5,6 %), z národních zdrojů (1,82 %) nebo jinak. V realizovaných preventivních programech byly zastoupeny všechny typy rizikového chování,

Výsledky on-line mapování prevence rizikového chování na školách ve Středočeském kraji 2019/2020

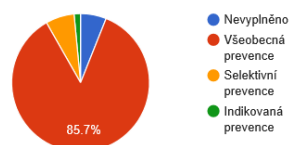
nejčastěji prevence šikany a projevů agrese a prevence kriminálního jednání. Meziročně nedošlo ve struktuře poskytovatelů, formě programů ani zdrojích jejich financování ke změnám.

Tabulka č. 14 Úroveň a typy poskytovatelů preventivních programů

Část 4: Specifická prevence realizovaná v samostatných preventivních aktivitách a programech

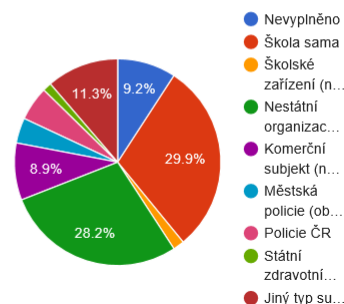
Úroveň programu:

Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	96	6.05 %
Všeobecná prevence	1361	85.71 %
Selektivní prevence	107	6.74 %
Indikovaná prevence	24	1.51 %

Typ poskytovatele programu:

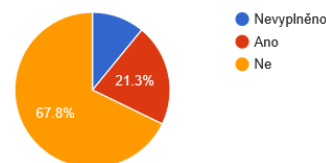
Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	146	9.18 %
Škola sama	475	29.87 %
Školské zařízení (např. PPP, SPC, SVP)	28	1.76 %
Nestátní organizace (např. nezisková organizace, zapsaný spolek, občanské sdružení, nadace)	449	28.24 %
Komerční subjekt (např. společnost s ručením omezením)	142	8.93 %
Městská policie (obecní policie)	63	3.96 %
Policie ČR	85	5.35 %
Státní zdravotní ústav	22	1.38 %
Jiný typ subjektu	180	11.32 %

Tabulka č. 15 Podíl certifikovaných preventivních programů

Je tento preventivní program certifikovaný?

Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	174	10.94 %
Ano	338	21.26 %
Ne	1078	67.8 %

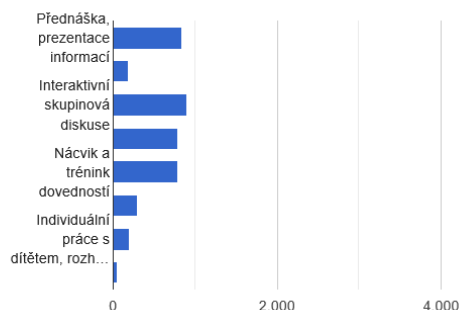
* Každá škola může vyplnit více programů a tedy pokrýt i více odpovědí.

Výsledky on-line mapování prevence rizikového chování na školách ve Středočeském kraji 2019/2020

Tabulka č. 16 Formy realizovaného preventivního programu

Jaké jsou v tomto programu hlavní formy práce:

Odpověď	Počet	Procenta
Přednáška, prezentace informací	836	20.45 %
Návštěva výstavy či představení, exkurze	188	4.6 %
Interaktivní skupinová diskuse	905	22.14 %
Zážitkový program	793	19.4 %
Nácvik a trénink dovedností	796	19.47 %
Zapojení vrstevníků podobného věku (tzv. peer prvek)	291	7.12 %
Individuální práce s dítětem, rozhovor či edukace	213	5.21 %
Jiné (prosím, doplňte)	66	1.61 %

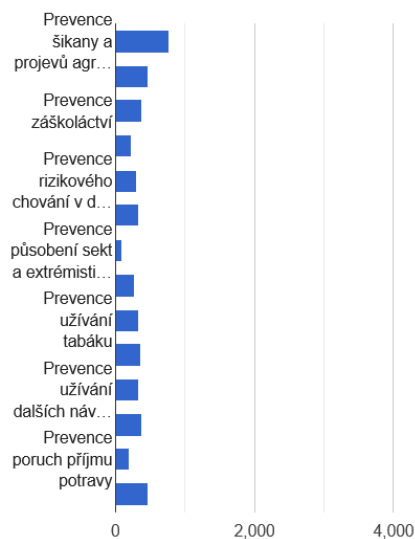

* Tato otázka umožňuje vybrat více odpovědí.

Tabulka č. 17 Podíl jednotlivých typů rizikového chování v preventivních programech

Zaškrtněte typy rizikového chování, na které je tento program zaměřen.

Odpověď	Počet	Procenta
Prevence šikany a projevů agrese	785	15.69 %
Prevence kyberšikany	478	9.55 %
Prevence záškoláctví	387	7.73 %
Prevence rizikových sportů	237	4.74 %
Prevence rizikového chování v dopravě	313	6.25 %
Prevence rasismu a xenofobie	340	6.79 %
Prevence působení sekt a extrémistických náboženských směrů	96	1.92 %
Prevence rizikového sexuálního chování	278	5.56 %
Prevence užívání tabáku	345	6.89 %
Prevence užívání alkoholu	360	7.19 %
Prevence užívání dalších návykových látek	344	6.87 %
Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.)	373	7.45 %
Prevence poruch příjmu potravy	194	3.88 %
Prevence kriminálního chování	474	9.47 %

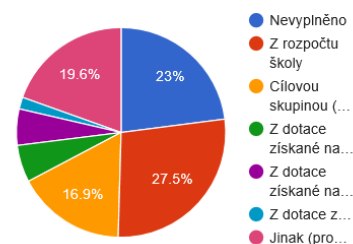

* Tato otázka umožňuje vybrat více odpovědí.

Tabulka č. 18 Způsoby financování preventivních programů

Program byl hrazen převážně

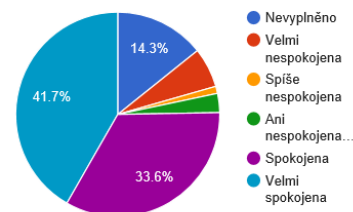
Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	365	22.96 %
Z rozpočtu školy	437	27.48 %
Cílovou skupinou (žáky)	268	16.86 %
Z dotace získané na obecní úrovni	91	5.72 %
Z dotace získané na krajské úrovni	89	5.6 %
Z dotace získané na národní úrovni	29	1.82 %
Jinak (prosím, stručně specifikujte)	311	19.56 %

Tabulka č. 19 Spokojenost školy s úrovní realizovaného programu

Jak byla vaše škola celkově s programem spokojena?

Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	227	14.28 %
Velmi nespokojena	100	6.29 %
Spíše nespokojena	18	1.13 %
Ani nespokojena ani spokojena	48	3.02 %
Spokojena	534	33.58 %
Velmi spokojena	663	41.7 %

2.5 Práce s dalšími cílovými skupinami – pedagogičtí pracovníci školy

Pátá část výkazu měla za cíl zmapovat jednotlivé činnosti školních metodiků prevence včetně odhadu, kolik hodin práce průměrně za měsíc těmito činnostem věnovali. Respondenti měli slovně popsat aktivity z oblasti primární prevence, které ve škole proběhly ve školním roce 2019/2020. Jednalo se o otevřenou otázku, která měla zjistit, o jakou aktivitu šlo, pro koho byla určena, s jakým cílem a co bylo výsledkem.

V otevřených odpovědích respondenti nejčastěji uvedli řešení problémových situací ve třídách, práce s problematickými žáky, tvorba, koordinace realizace a vyhodnocení preventivního programu školy, shromažďování a předávání informací pedagogům, vedení školy, zákonným zástupcům a ostatním subjektům, odborné konzultace a metodické vedení (supervize pro pedagogy), organizace školení, příprava adaptačních kurzů, pomoc při vedení výchovných komisí, administrativní činnosti/vyplňování dokumentace, vlastní vzdělávání (jednorázové semináře nebo specializační studium), aktualizace databáze externích poskytovatelů preventivních služeb, tvorba krizových plánů, atd. Složitá situace spojená s epidemií onemocnění Covid -19 vedla k částečnému uzavření škol, a to dvakrát, na jaře a pak znovu na podzim. Školy řešily organizační záležitosti spojené s distanční výukou a primárně-preventivní aktivity byly nezřídkou odsunuty na dobu, kdy se žáci zase vrátí k prezenčnímu vzdělávání. Pracovní činnosti školního metodika prevence jsou uvedeny v tabulce č. 20, ve které je znázorněn také odhad časové náročnosti jednotlivých aktivit za kalendářní měsíc.

Tabulka č. 20 Činnosti školního metodika prevence

Věnujete se v roli školního metodika prevence následujícím činnostem? Pokud ano, zkuste odhadnout, kolik hodin práce průměrně za kalendářní měsíc Vám dané činnosti zaberou.

	Počet hodin
Koordinace tvorby preventivního programu školy a jeho evaluace	3.11
Osobní participace na realizaci preventivních aktivit školy (podílení se na přímé práci se žáky při preventivních aktivitách)	3.77
Metodické vedení pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.	2.11
Individuální práce s žáky (včetně práce s malými skupinami žáků) s potenciálem k rozvoji rizikového chování	3.9
Zajišťování spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, policií, orgány sociálně-právní ochrany dětí, nestátními organizacemi působícími v oblasti prevence atd.	1.85
Vedení písemných záznamů všeho druhu	3.53
Komunikace se zákonnými zástupci (rodiči)	3
Účast na pracovních seminářích kraje, obce, PPP atd., setkávání se za účelem metodického vedení ze strany pedagogicko-psychologické poradny	1.68
Vzdělávání a rozvoj v oblasti primární prevence rizikového chování	3.45

2.6 Práce s dalšími cílovými skupinami – rodiče a ostatní

Šestá část výkazu se zaměřila na spolupráci školy s rodiči a ostatními subjekty v oblasti prevence rizikového chování. Dle odpovědí ve výkazech byli rodiče nejčastěji informováni na třídních schůzkách nebo formou individuální konzultace. Dále byly pro rodiče vytvořeny nástěnky, webové stránky, e-mailové schránky, schránky důvěry, byly distribuovány letáky s tematikou prevence. V konzultačních hodinách nebo po domluvě i v jiných termínech byli rodičům k dispozici školní psycholog a výchovný poradce, kteří řešili problémy individuálně s případnou pomocí externích odborných pracovišť. Pokud realizovala škola besedu nebo seminář pro rodiče, tak distančně v on-line prostředí. V odpovědích se objevily konkrétní kvalitní programy pro rodiče, např. dlouhodobý program pro rodiče (8 setkání) na téma „Výchova bez poražených“, konference pro rodiče a pedagogy na téma „Dítě v pasti sociálních sítí“, přednášky pracovníků Policie ČR na téma kyberšikana, přednáška pro rodiče „Virtuální svět a děti v něm“, program „Bezpečně a spolu aneb dopravní den pro rodiče a děti“, beseda s odborníkem z pedagogicko-psychologické poradny na téma školní zralost předškoláků a školní úspěch, program podpory vzdělávání v rodinách společnosti Člověk v tísni, setkání zástupce Úřadu práce se zákonnými zástupci na téma uplatnění žáků na trhu práce, navázání spolupráce rodin se sociálně aktivizační službou pro rodiny s dětmi a nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež, atd. V rámci nespecifické prevence bylo konání tradičních společenských, kulturní a sportovních aktivit ve školách poznamenáno pandemií a akce naplánované na 2. pololetí školního roku se zrušily.

Pokud se jedná o cílovou skupinu ostatní, jako nejčastější v oblasti prevence rizikového chování se ukázala spolupráce s místně příslušnými pedagogicko-psychologickými poradnami, Policií ČR, městskou policií, profesionálními i dobrovolnými sdruženími hasičů, příslušnými odbory městských úřadů, Orgány sociálně-právní ochrany dětí, Vzdělávacím institutem Středočeského kraje, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry, odbornými lékaři (pediatrie, záchranná služba, Český červený kříž), Probační a mediační službou, domy dětí a mládeže. Např. ve spolupráci s DDM Mělník probíhá pravidelná peer akce „Hrou proti AIDS“.

Dále školy v oblasti primární prevence využívaly služeb místních občanských sdružení či obecně prospěšných společností. Zpravidla to byly organizace, se kterými měly navázanou dlouhodobou spolupráci.

I tyto kontakty byly ve 2. pololetí školního roku 2019/2020 z důvodu vládních opatření a uzavření škol omezeny. Preventivní programy pro žáky/pedagogy se konaly distančně v on-line prostředí. Pokud nebyla distanční forma možná, programy se odložily na dobu po návratu žáků do školy nebo se zrušily.

2.7 Výskyt rizikového chování

Sedmá část výkazů mapovala četnost výskytu jednotlivých typů rizikové chování dětí a žáků ve škole.

Ve školním roce 2019/2020 byly v četnosti výskytu na prvním místě špatné vztahy mezi žáky, které se projevily především u žáků základních škol, následovalo užívání tabáku, které dominuje u středoškolské mládeže. Na dalších místech jsou závažné přestupky vůči školnímu řádu a záškoláctví. Dle dat v SEPA klesl meziročně počet případů sebepoškození. Otázkou je, zda jde o skutečný pokles, nebo si toho vyučující nemohli všimnout, protože žáci nejsou přítomni ve škole. Dle SEPA se meziročně také nezvýšil počet případů závislostního chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.). Důvod je stejný. Z logiky věci je zřejmé, že děti nemají v současné koronavirové době přístup k mimoškolním zájmovým aktivitám a čas strávený hraním počítačových her prokazatelně roste. Tabulka také nezobrazuje duševní rozpoložení žáků. Z kontaktů na Lince bezpečí je zřejmé, že přibývá dětí úzkostných a že jim chybí sociální vrstevnické kontakty.

Strukturu výskytu jednotlivých typů rizikového chování v průběhu školního roku 2019/2020 zobrazuje tabulka č. 21. Čísla v tabulce uvádí počet žáků školy, u nichž se daný problém v průběhu jednoho školního roku objevil či objevuje, a to v jednotlivých ročnících základních a středních škol.

Výsledky on-line mapování prevence rizikového chování na školách ve Středočeském kraji 2019/2020

Tabulka č. 21 Výskyt jednotlivých typů rizikového chování

Část 7: Výskyt rizikového chování

Do následující tabulky uveďte ke každému jevu počet žáků/studentů vaší školy, u nichž se daný problém v průběhu jednoho školního roku objevil či objevuje.

	MŠ – děti...	1. ročník ZŠ	2. ročník ZŠ	3. ročník ZŠ	4. ročník ZŠ	5. ročník ZŠ	6. r. ZŠ / prima	7. r. ZŠ / sekunda	8. r. ZŠ / tercie	9. r. ZŠ / kvarta	10. ročník ZŠ...	1. r. SŠ / kvinta	2. r. SŠ / sexta	3. r. SŠ / septima	4. r. SŠ / oktáva	další...
Špatné vztahy mezi žáky (počet případů, nikoliv počet žáků)	44	174	214	271	371	382	356	336	266	180	5	174	127	45	24	25
Vyloučení určitých jedinců z kolektivu, ostrakizace (počet případů, nikoliv počet žáků)	3	32	34	57	73	78	76	81	61	45	0	42	22	9	1	0
Případy opakovaného záměrného psychického i fyzického ubližování (počet případů, nikoliv počet žáků)	3	27	31	47	56	67	57	46	45	16	0	28	20	11	2	0
Případy využití elektronických prostředků (např. mobilní telefon, sociální sítě) k opakovanému záměrnému psychickému ubližování (počet případů, nikoliv počet žáků)	0	1	3	11	15	42	57	68	60	35	0	70	35	9	5	0
Projevy rasismu a xenofobie (počet případů, nikoliv počet žáků)	0	9	7	5	10	18	15	15	16	18	0	5	4	4	0	0
Závažné přestupky vůči školnímu řádu (výskyt u počtu žáků)	0	14	14	32	60	68	134	151	185	161	4	147	113	87	32	4
Slovní či fyzické útoky na pracovníky školy (výskyt u počtu žáků)	1	11	8	20	15	35	41	47	54	46	0	29	13	14	1	5
Záškolačtví (výskyt u počtu žáků)	0	8	13	14	15	26	51	62	97	61	15	150	154	168	66	6
Podezření na skryté záškolačtví (záškolačtví s vědomím rodičů) (výskyt u počtu žáků)	2	20	30	41	41	50	63	91	81	81	8	77	66	64	32	0
Rizikové chování ve sportu, nízké pohybové aktivity, extrémní sporty atd. (výskyt u počtu žáků)	0	4	3	7	11	5	6	8	16	11	0	4	3	2	0	0
Rizikové chování v dopravě (výskyt u počtu žáků)	0	11	11	17	19	19	11	12	6	8	0	2	13	21	7	2
Rizikové sexuální chování a nevhodné projevy sexuality (výskyt u počtu žáků)	0	0	1	3	7	2	12	14	17	17	0	3	3	3	1	0
Poruchy příjmu potravy (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	4	5	8	10	20	18	38	2	16	9	14	7	0
Sebepoškozování a autoagrese (výskyt u počtu žáků)	0	2	2	4	4	4	14	32	35	30	0	18	15	13	5	0
Kriminální chování - přestupky, provinění, trestné činy (výskyt u počtu žáků)	0	1	2	4	1	2	14	21	26	23	1	13	8	10	1	0
Zanedbávání, zneužívání či týrání dítěte (výskyt u počtu žáků)	1	6	4	7	11	12	12	14	5	4	0	1	1	1	0	0
Užívání* tabáku (výskyt u počtu žáků) <i>*Pod termín „užívání“ zahrnujeme užití opakované i jednorázové, experimentování s látkou atd.</i>	0	0	2	4	19	14	76	139	169	175	17	703	498	504	258	75
Užívání* alkoholu (výskyt u počtu žáků)	0	1	6	10	10	8	21	29	52	75	0	125	37	60	46	1
Užívání* konopných látek (např. marihuana, hašiš) (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	1	0	0	12	19	22	17	0	45	34	39	17	1
Užívání* dalších návykových látek (např. extáze, pervitin atd.) (výskyt u počtu žáků)	0	1	0	0	0	2	0	1	3	3	0	2	2	6	0	0
Závislostní chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.) (výskyt u počtu žáků)	0	5	11	18	18	24	20	32	22	28	0	21	9	11	9	0

2.8 Vyhodnocení (evaluace) preventivních aktivit školy

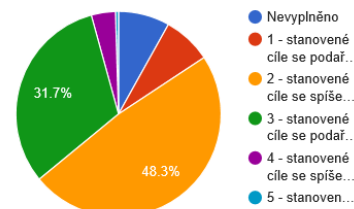
Osmá, závěrečná část výkazů se týkala vyhodnocení (evaluace) preventivních aktivit školy. Celkem 48,33 % (meziroční pokles o 14,8 %) škol uvedlo, že se stanovené cíle spíše podařilo naplnit, 7,62 % škol naplnilo své cíle v plném rozsahu. Také v tomto sledovaném parametru se projevilo uzavření škol. V otevřených odpovědích respondenti uvedli, že je zrušení plánovaných aktivit mrzí a že hned, jak to bude možné, se k jejich realizaci vrátí.

Tabulka č. 22 Splnění plánovaných cílů preventivního programu

Část 8: Vyhodnocení (evaluace) preventivních aktivit školy

Do jaké míry se Vám podařilo naplnit cíle stanovené v preventivním programu školy?

Odpověď	Počet	Procenta
Nevyplněno	34	8.1 %
1 - stanovené cíle se podařilo zcela naplnit	32	7.62 %
2 - stanovené cíle se spíše podařilo naplnit	203	48.33 %
3 - stanovené cíle se podařilo naplnit přibližně napůl	133	31.67 %
4 - stanovené cíle se spíše nepodařilo naplnit	16	3.81 %
5 - stanovené cíle se nepodařilo naplnit	2	0.48 %

Výstup z komentářů školních metodiků prevence

Výstup této části výkazů je velmi cenný, protože respondenti v ní předali své osobní zkušenosti a názory. Meziročně bylo komentářů více.

V otevřených otázkách měli pedagogové možnost vyjádřit svůj názor na následující otázky.

Co byste aktuálně nejvíce potřeboval/a ke zvýšení kvality Vaší práce při vykonávání funkce školního metodika prevence?

Nejčastější odpovědi respondentů (citace odpovědí z výkazů):

- **Více času na povinnosti související s funkcí metodika prevence a s tím související snížení počtu hodin přímé vyučovací povinnosti metodikovi prevence, jak bylo slibováno.**
Autorská pozn.: Nespokojenost s nedostatkem času a potřeba snížení přímé vyučovací povinnosti, stejně jako je tomu u výchovných poradců, se objevovala vůbec nejčastěji.
- Méně administrativy.
- Možnost supervize, individuální i pro celý pedagogický sbor.
- Alespoň jednou ročně setkání školních metodiků prevence a sdílení zkušeností.
- Zařadit třídnické hodiny pevně do rozvrhu.
- Více finančních zdrojů na pokrytí nákladů spojených s realizací prevence rizikového chování ve školách, a to jak na programy pro žáky, vzdělávání pedagogů (specializační studium pro školní metodiky prevence), tak i na finanční odměny pro metodiky prevence.
- Lepší spolupráci rodičů a zákonných zástupců se školou. (Příslušné zákony a předpisy jsou příliš benevolentní vůči těm, kteří nezajišťují výchovu svých dětí potřebným způsobem).
- Semináře zaměřené na komunikaci s rodiči.
- Pružnější spolupráci s úřady na sociálně právní ochranu dětí.
- Mít ve škole školního psychologa.
- Mít ve škole sociálního pracovníka, který by se věnoval práci s třídními kolektivy.
- Větší prostor pro realizaci preventivních aktivit, např. práce s filmem, mediální výchova.

- Nemít funkci školního metodika prevence kumulovanou s funkcí třídního učitele, zástupce ředitele, výchovného poradce apod.
- Splnění specializačního studia k výkonu funkce školního metodika prevence.
- Návrat žáků do škol.
- Spolupráci ostatních pedagogů, aby začleňovali prevenci do své výuky.

Co se vám během školního roku v souvislosti s prevencí rizikového chování obzvláště podařilo a díky čemu?

Vzhledem k velkému počtu odpovědí nebylo možné zaznamenat všechny. Níže jsou uvedeny nejčastější odpovědi respondentů. Zlepšení klima ve škole a práce na dobrých vztazích mezi žáky byla vůbec nejčastější odpověď. Následovala realizace adaptačních kurzů pro nově vzniklé třídní kolektivy. Uvádím také výčet konkrétních osvědčených realizovaných programů jednotlivými školami, který může být inspirací pro ostatní, jako ukázka příkladů dobré praxe.

Bohužel kvůli pandemii koronaviru se nepodařilo realizovat všechny plánované preventivní akce. Některé aktivity se zrušily nebo přesunuly na dobu, až se žáci vrátí k prezenční výuce do škol.

- Podařilo se zavést pravidelné třídnické hodiny a díky tomu se klima tříd a školy zlepšilo.
- Realizace vícedenních pobytů žáků mimo školu (adaptační kurzy "Go kurz") a vytvoření dobrých kolektivů v nových třídách.
- Zavedení pravidelných setkávání s rodiči u kávy s odborníkem na dané téma.
- Díky finanční podpoře kraje zajištění externích preventivních programů pro žáky.
- Realizace dalšího vzdělávání pedagogů z oblasti primární prevence.
- Zastavení rizikového chování v počátcích.
- Získat důvěru většiny žáků: „Podařilo se zejména to, že se žáci nebojí přijít za metodikem prevence a o dané problému mluvit“.
- Díky distanční výuce se podařilo snížit záškoláctví ve spolupráci s rodiči.
- Díky jasným a stručným třídním pravidlům, na jejichž tvorbě se na začátku školního roku podíleli všichni žáci ve třídě a díky jejich důslednému dodržování, se podařilo zachovat dobré vztahy mezi spolužáky.
- Začala jsem si doplňovat vzdělání jako metodik prevence a podařilo se mi zapojovat nové poznatky i do praxe a komunikace s rodiči.
- Úspěšné dokončení specializačního studia.
- Přenesení jisté míry zodpovědnosti realizace preventivních programů ze školního metodika prevence na třídní učitele.
- Zvýšit informovanost pedagogů v problematice rizikového chování.
- Minimalizovat projevy rizikového chování, udržet pozitivní atmosféru ve škole.
- Preventivní působení je běžnou součástí výuky, využívá se metod skupinové interaktivní diskuse.

Výsledky on-line mapování prevence rizikového chování na školách ve Středočeském kraji 2019/2020

-
- Aktivní zapojení studentů do veškerých aktivit a chuť spolupracovat a vymýšlet vlastní aktivity, např. realizace vrstevnických programů za pomoci Žákovského parlamentu.
 - Výborná spolupráce osob v rámci školského poradenského pracoviště, většinu situací se daří hned vyřešit.
 - Bylo zaznamenáno snížení počtu případů kouření.
 - Podařilo se nám omezit používání mobilních telefonů při výuce.
 - Snížit výskyt počtu sebepoškozování žákyň.
 - Uspořádání charitativní a dobročinné sbírky - žáci si uvědomili sociální různorodost, zdravotní hendikepy a generační rozdílnost, např. Krabice od bot - dárky dětem z dětských domovů.
 - Využití programu Jeden svět na školách (JSNS) organizace Člověk v tísni, mnoho využitelných témat, děti to zajímá a baví.
 - Navázání dobré spolupráce s OSPOD.
 - Realizovat semináře pro pedagogy z problematiky primární prevence z nabídky VISK (Vzdělávací institut Středočeského kraje - Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků).
 - Pracovat s programem Unplugged, pracovat s Úmluvou o právech dítěte, pracovat se Zdravou abecedou, realizovat peer program Hra proti AIDS, uskutečnit ekologické programy, pracovat s finanční gramotností, uskutečnit besedu s lékařem o první pomoci, atd.
 - Uskutečnit program dopravní výchovy „Jedu s přehledem“.
 - Realizovat besedu o dokumentárním filmu Heleny Třeštíkové „Mallory“.
 - Práce s dokumentárním filmem "V síti" na téma zneužívání dětí na internetu.
 - Realizace programu pro žáky Etické dílny.
 - Realizace programu pro žáky Kočičí zahrada.
 - Realizace vzdělávání pedagogického sboru „Třídnické hodiny aneb Kuchařka na prevenci“, „Jak na prevenci“.
 - Realizace programu MIŠ - minimalizace šikany, dlouhodobý program pro pedagogy na téma prevence šikany a kyberšikany.
- atd.

Co byste rádi v souvislosti s prevencí rizikového chování na vaší škole v příštím školním roce zlepšili či změnili?

- Realizovat programy, které se z důvodu uzavření škol nemohly uskutečnit.
- Prohloubit spolupráci s ostatními pedagogy v oblasti primární prevence.
- Zaměřit se na práci třídních učitelů v třídnických hodinách.
- Rádi bychom získali další finanční prostředky na realizaci preventivních programů.
- Rozšířit nabídku preventivních aktivit a projektů pro žáky.
- Snížit počet kuřáků.
- Zapojit více dětí do mimoškolních aktivit.

-
- Věnovat se ještě více prevenci šikany, kyberšikany a netolismu.
 - Eliminovat případy sebepoškození a kyberšikany.
 - Získat školního psychologa.
 - Upevnit přátelské prostředí ve škole.
 - Více zapojit rodiče do aktivit školy, zlepšení atmosféry školy a vzájemného chování dětí.
 - Snížit záškoláctví.
 - Aby se život ve škole vrátil do normálu.
 - Udržet optimistické klima s ohledem na epidemickou krizi.
- atd.

V řadě škol vyjádřili respondenti spokojenost se svou prací, se spoluprací s vedením školy i kolegy pedagogy. Daří se jim získat důvěru svých žáků, řešit společně problémy a vytvářet dobré klima v třídních kolektivech. Projevy rizikového chování v jejich školách, zejména těch s menším počtem žáků, jsou minimální nebo vůbec žádné.

Jako velmi dobrý a funkční způsob prevence respondenti uvedli prožitkové kurzy a třídnické hodiny, ve kterých se pracuje s třídním kolektivem na utváření dobrých vzájemných vztahů.

3. ZÁVĚR

Hodnocení primární prevence rizikového chování na školách za školní rok 2019/2020 bylo v pořadí čtvrtým ročníkem sběru dat, které proběhlo prostřednictvím on-line Systému evidence preventivních aktivit škol.

Středočeský kraj si plně uvědomuje svoji nezastupitelnou, důležitou roli v oblasti primární prevence rizikového chování, a to jak metodickou, tak i koordinační a finanční. Cílem Středočeského kraje je získané informace z terénu zohlednit při plánování aktivit z oblasti primární prevence hrazených z rozpočtu Středočeského kraje a zaměřit se na aktuální potřeby škol v této problematice včetně stabilizace finančních zdrojů na jejich pokrytí.

V dlouhodobém horizontu je jedním z hlavních cílů **postupné zvyšování počtu školních metodiků prevence s ukončeným specializačním studiem**. Kvalifikovaný školní metodik prevence ve škole nastaví správně funkci školního poradenského pracoviště a garantuje realizaci efektivních programů primární prevence ve škole. Cestou splnění tohoto cíle je prioritně finančně podpořit úhradu specializačního studia školních metodiků prevence formou dotací a příspěvků. Ve výkazech za školní rok 2019/2020 byl zaznamenán meziroční nárůst počtu školních metodiků prevence, kteří začali studovat. Lze předpokládat, že nárůst byl ovlivněn poskytnutou finanční podporou Středočeského kraje na toto studium.

Jednoznačně pozitivní je meziroční **nárůst počtu aktivit a programů specifické primární prevence v třídnických hodinách**. Je pravděpodobné, že se tak projevilo vzdělávání pedagogů na téma „Podpora třídnických hodin“, které realizoval Středočeský kraj z projektu podpořeného v dotačním řízení MŠMT v roce 2019 a 2020. Celkem kurz během dvou let absolvovalo 70 učitelů.

Středočeský kraj bude nadále usilovat o postupné zapojení všech středočeských škol do Systému evidence preventivních aktivit (SEPA). Meziročně se počet zapojených škol zvýšil. Průběžně se aplikace aktualizuje na základě požadavků jeho uživatelů a jeho výstupy jsou využitelné k tvorbě povinné dokumentace školního poradenského pracoviště.

Dalším cílem je **udržet kvalitu realizovaných preventivních programů** pro žáky i pedagogy podporou kvalitních externích poskytovatelů (proces certifikace) a kvalitních preventivních programů (proces akreditace), případně zásada minimálních kvalifikačních předpokladů realizátora programu.

Středočeský kraj bude **pokračovat v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků**, a to realizací série seminářů/webinářů individuálních i pro celé pedagogické sbory ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje (VISK), realizací krajských projektů primární prevence rizikového chování v dotačním řízení MŠMT, realizací konference primární prevence na krajském úřadě.

Středočeský kraj bude **kontinuálně poskytovat příspěvky krajským školám** na realizaci jejich minimálních preventivních programů.

V neposlední řadě bude pokračovat **monitorování potřeb terénu**. K tomu slouží informace získané ze SEPA (Systém evidence preventivních aktivit), výměna informací na pravidelných pracovních setkáních s metodiky prevence z pracovišť Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje, Kolín, výměna informací na pravidelných pracovních setkáních krajských koordinátorů školské prevence se zástupci MŠMT, závěry z Krajské protidrogové komise a pracovních skupin, které jsou jejími poradními orgány (Pracovní skupina prevence, koordinace a vzdělávání, Pracovní skupina prevence kriminality) a v neposlední řadě vyhodnocení evaluačních dotazníků ze vzdělávacích akcí.

Je třeba mít na zřeteli, že **efektivní, dlouhodobá a cílená primární prevence** má potenciál předcházet nebo alespoň snižovat projevy rizikového chování dětí a mládeže, a je v konečném důsledku levnější než následné řešení problémů.